

OverHolland onderzoekt de samenhang tussen architectonische interventies en stedelijke transformaties, waarbij de Hollandse stad het uitgangspunt vormt. Aan de hand van theoretische, historische en ontwerpstudies wordt de mogelijke logica van een stedelijke architectuur onderzocht.

Cahier 8 opent met het eerste deel van een studie over de structuur van de ontwerp- en bouwpraktijk in de Hollandse stad. In deze bijdrage, waarvan het tweede deel in het volgende cahier van *OverHolland* zal verschijnen, zetten Gea van Essen en Merlijn Hurx enkele hoofdlijnen uit van de ontwikkeling van de ontwerp- en bouwpraktijk in de Hollandse steden van de veertiende tot de negentiende eeuw. Hiermee voorzien ze in een lacune in de hedendaagse architectuur- en bouwgeschiedenis, die vooral bestaat uit specialistische deelonderzoeken, maar waarin tot op heden een grotere overzichtsstudie ontbreekt. In het eerste deel ligt de nadruk op de kerkenbouw in de vijftiende eeuw en vervolgens op het stadsbouwbedrijf in de daaropvolgende eeuwen.

De volgende drie artikelen richten zich op recentere praktijken in de architectuur. Als een vervolg op de ontwerpstudies voor Hollandse steden in *OverHolland 7* brengen deze bijdragen in het bijzonder de mogelijk kritische dimensie van het architectonisch ontwerpen onder de aandacht. In 'Een leeg geheel: het ontwerp van het pakhuisdistrict van de stad' presenteren de architecten Stefano Milani, Filip Geerts, Arek Seredyn en Radek Brunecky hun ontwerpbijdrage voor de nieuw te bouwen Noord-Italiaanse stad VeMa. Zij pakken hierbij het thema van de ideale stad op en confronteren dat op polemische wijze met de tradities van rationalisme en realisme in de architectuur. De architecten tonen met hun ontwerp dat deze denkrichtingen onder de jonge generatie nog steeds actueel zijn.

Dat rationalisme gepaard aan realisme onder de hedendaagse generatie architecten nog steeds springlevend is, en wellicht een nieuwe levensfase ingaat, toont ook de bijdrage van architect-theoreticus Pier Vittorio Aureli. Van hem publiceren we een hoofdstuk uit het boek *The Project of Autonomy. Politics and Architecture within and against Capitalism* (New York: Princeton Architectural Press, 2008). Aureli durft het aan om het door velen doodverklaarde theoretische werk van Aldo Rossi op te graven. Daarbij zet hij zijn tanden in diens begrip van het politieke, een tot nu toe onderbelicht en vaak onbegrepen onderdeel van het denken van de Italiaanse architect. Aureli duidt dit begrip op overtuigende wijze door het in verband te brengen met het Italiaanse politiek-filosofische debat uit de jaren zestig, waarbij hij met name het werk van Mario Tronti onder de aandacht brengt.

OverHolland investigates the connection between architectural interventions and urban transformations, taking the cities of Holland as its point of departure. The possible logic of urban architecture is investigated through theoretical, historical, and design studies.

Volume 8 opens with the first section of a study of the organization of design and building practice in the cities of Holland. In this article, the second section of which will appear in the next volume of *OverHolland*, Gea van Essen and Merlijn Hurx identify a few basic tendencies in the development of design and building practice in the cities of Holland from the fourteenth to the nineteenth centuries. Their work fills a gap in contemporary architectural and building history; the inquiries thus far in this field have mainly focused on specialized topics, and until now no general survey has been published. In the first section, the emphasis is on church building in the fifteenth century and the municipal Public Works in the centuries that followed.

The next three articles focus on more recent practices of architecture. As a sequel to the design studies for Dutch cities published in *OverHolland 7*, these contributions highlight the critical potential of architectural design. In 'Empty Whole: The design of the warehouse district of the city', the architects Stefano Milani, Filip Geerts, Arek Seredyn, and Radek Brunecky present their design contribution to the newly planned northern Italian city of VeMa. They take the theme of the ideal city and scrutinize it polemically, in the light of the traditions of rationalism and realism in architecture. The architects' design shows that these currents of thought are still influential among the young generation.

Another sign that rationalism coupled with realism is still alive and kicking among the current generation of architects, and may even be entering a new phase, is the contribution by the architect and theoretician Pier Vittorio Aureli. We publish a chapter from his book *The Project of Autonomy. Politics and Architecture within and against Capitalism* (New York: Princeton Architectural Press, 2008). Aureli dares to exhume the work of Aldo Rossi, which many have pronounced dead. He grapples with Rossi's concept of the political, a previously underexamined and often poorly understood aspect of the Italian architect's thinking. Aureli arrives at a plausible understanding of this concept by linking it to Italian political and philosophical debates from the 1960s, particularly the work of Mario Tronti.

Emre Altürk's inquiry also focuses on the 1960s period in Italian architecture. He describes the transformation that then took place in the role of representation in the profession. In some

Ook Emre Altürk richt zijn onderzoek op de periode in de jaren zestig in de Italiaanse architectuur. Hij belicht de omwenteling in de rol van de representatie in het vak die zich in deze periode voltrekt. Binnen sommige stromingen in de architectuur van die tijd krijgt de architectuurtekening een andere rol en functie dan zij traditioneel had. In het bijzonder onderzoekt Altürk de poging van architecten om de tekening in te zetten als middel tot een maatschappijkritiek.

De laatste twee bijdragen duiken in de stand van het onderzoek van het ruimtelijke erfgoed in Nederland. Uitgangspunt voor het artikel van Jaap Evert Abrahamse, Henk Baas en Reinout Rutte is de recente *Erfgoedbalans*, die een overzicht geeft op nationale schaal van drie terreinen: gebouwd erfgoed, cultuurlandschap en archeologisch erfgoed. De auteurs tonen zich uitermate kritisch, vooral waar het gaat om het gebrek aan synthese, het theoretisch kader en de smalle wetenschappelijke basis van het werk.

In hetzelfde licht moet ook de afsluitende boekbespreking van Reinout Rutte worden geplaatst. In de sectie *Polemen* houdt hij de stroom van historische stadsatlassen en stadsmo-nografieën tegen het licht die de laatste jaren in Nederland zijn verschenen. Net als bij de *Erfgoed-balans* constateert Rutte vooral beschrijvende, specialistische deelstudies en een schrijnend gebrek aan synthetiserende en vergelijkende over-zichtswerken.

schools of architecture of the period, architectural drawing acquired a non-traditional role and purpose. Altürk concentrates on attempts by architects to use drawing as a means of social criticism.

The last two articles investigate the current state of research on Dutch heritage in the domain of spatial planning and architecture. Point of departure for the article by Jaap Evert Abrahamse, Henk Baas and Reinout Rutte is the recent report entitled *Erfgoedbalans*, which provides a national overview of three areas: built heritage, the man-made landscape, and archaeological heritage. The authors take a highly critical stance, especially with regard to the lack of synthesis, the theoretical framework, and the limited pool of research relevant to the report.

The closing book review by Reinout Rutte sounds a similar note. In the section *Polemen*, he evaluates the flood of historical city atlases and city monographs published in the Netherlands in recent years. As in the case of the *Erfgoedbalans*, Rutte notes a preponderance of specialized descriptive studies and a deplorable lack of synthesizing and comparative surveys.